

Suomi ja ruotsi toisena kielenä -opinnot haastavat koulutuksellista tasa-arvoa ammatillisessa koulutuksessa

Koulujen monet kielet ja uskonnot -hankkeessa ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä kysyttiin suomi/ruotsi toisena kielenä -opetustuntien määrästä, sisällöistä ja kielituesta. Vastauksista paljastui, että koulutus on jaksomuotoista ja yksilöllistä ja että ammatillisen koulutuksen reformin uudistaman sääntelyn mukaiset käytänteet ovat vasta kehitteillä oppilaitoksissa. Laadukas ammatillinen koulutus edellyttää huolellisesti suunniteltuja rakenteita sekä ennen kaikkea riittävien opetus- ja ohjausresurssien turvaamista kaikissa opinnoissa riippumatta siitä, opiskellaanko oppilaitoksessa vai työpaikalla. Yksilöllisyys ja osaamisperusteisuus eivät saisi tarkoittaa opetuksesta ja ohjauksesta tinkimistä. Kun koulutuksen toteuttamista ei juurikaan säännellä – esimerkiksi minimituntikehystä ei ole – täytyy koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisesta kantaa erityistä huolta.

Julkaistu: 18. huhtikuuta 2019 | Kirjoittanut: Iina Grym ja Penni Pietilä

Koulujen monet kielet ja uskonnot -hankkeen kyselyssä (ks. Tainio & Kallioniemi 2019) tiedusteltiin suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen ja ohjauksen käytäntöjä kaikissa ammatillisen koulutuksen opiskelumuodoissa (<https://opintopolku.fi/wp/ammattillinen-koulutus/ammattillinen-perustutkinto-antaa-laajan-ammattitaidon/>): *perustutkinnoissa, ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa, opiskelualmiuksia tukevissa opinnoissa sekä ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa*. Tässä artikkelissa suomi/ruotsi toisena kielenä -opinnoista puhutaan S2/R2-opintoina, -tukena ja -opetuksena, sillä opintojen viralliset nimet ovat pitkäköjä ja vaihtelevat koulutusmuodoittain. Kaikissa opinnoissa painotetaan ammatillista kielitaitoa peruskielitaidon kehittämisen sijaan. Kyselyn ajankohta (kevät 2018) oli haastava,

koska reforminmukaiset käytänteet olivat vasta kehittelyvaiheessa oppilaitoksissa. Esittelemme kyselyn tuloksia suhteessa uudistuneeseen sääntelyyn eli lakiin, asetuksiin ja tutkinnon perusteisiin sekä sääntelyn kielikoulutukselle suomiin mahdollisuuksiin.

Opintojen mitoitus ammatillisessa koulutuksessa

Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö muuttui (<https://minedu.fi/lainsaadannon-uudistukset>)

1.1.2018 ja tutkintojen perusteet

([https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/selaus/kooste/ammatillinenkoulutus?](https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/selaus/kooste/ammatillinenkoulutus?hakutyyppe=perusteet)

[hakutyyppe=perusteet](https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/selaus/kooste/ammatillinenkoulutus?hakutyyppe=perusteet)) 1.8.2018. Opinnot suunnitellaan yksilöllisesti ja opinnoissa huomioidaan formaali ja informaali oppiminen osaamisperusteisuuden hengessä: Mikäli opiskelija osaa jo, osaaminen arvioidaan ja tunnustetaan tutkintoon ja opiskelija voi siirtyä eteenpäin opinnoissaan. Tavoite on joustavoittaa eli käytännössä lyhentää opiskeluaikaa. Toisaalta osaamisperusteisuus tarkoittaa, että opiskelija on oikeutettu saamaan riittävästi opetusta kulloisenkin osaamistavoitteen saavuttamiseksi (§ 61, L 531/2017). Jos koulutusta toteutetaan eettisesti, on huomioitava ensisijaisesti opiskelijan tarpeet tutkintojen mahdollisimman tehokkaan tuottamisen sijaan (ks. Leiding 2019

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/kohti-eettista-ammatillista-koulutusta>)).

Ammatillisessa koulutuksessa opintojen mittayksikkö on osaamispiste, mutta sen mitoituksesta, kuten lähiovetustuntien määrästä tai opiskeluun kuluva ajasta, ei säännellä. Käytännössä mitoituksen sääntelemättömyys ja osaamisperusteisuus tarkoittavat esimerkiksi sitä, että oppilaitos voi kohdistaa yhä niukkenevia resurssejaan tärkeiksi katsomiinsa opintoihin ja vähentää resursointia, kuten lähiovetustunteja, muualta. Jo aiemmin on tunnistettu, että ammatillisessa koulutuksessa yhteisten tutkinnon osien, kuten kieli- ja viestintäopintojen, asema on ammatillisille tutkinnon osille alisteinen (Pehkonen 2013). Pelkona on, että heikko arvostus johtaa esimerkiksi kieliopetuksen lähiovetustuntimäärien vähentämiseen.

Opettaja huolehtii, että opiskelija saa tarvitsemansa opetuksen ja ohjauksen, jotta tutkinnon perusteen mukaiset tiedot ja taidot saavutetaan – riippumatta oppilaitoksen resursointipäätöksistä. Opettaja siis arvioi opiskelijan osaamisen, kun tutkinnon perusteen mukainen osaaminen on saavutettu. Jos osaamistavoitetta ei ole saavutettu ja resurssit on jo käytetty, opiskelija on jätettävä arvioimatta. Opettajan virkavastuu koulutuksen tuottaman osaamisen laadun valvojana onkin uudistusten myötä korostunut, sillä muuten laadun valvonta on varsin kevyttä (ks. Leiding & Pietilä 2018).

Suomi/ruotsi toisena kielenä -opinnot eri koulutusmuodoissa

Ammatillisissa perustutkinnoissa opiskelee vuosittain noin puolikas ikäluokka peruskoulun päättäneitä ja lisäksi muun muassa maahanmuuttajataustaisia aikuisia. Perustutkinnon suorittajat onkin suurin ammatillisen koulutuksen ryhmä, ja perustutkinnoissa opiskellaan siten

määrällisesti eniten suomea/ruotsia toisena kielenä. Vuonna 2017 perustutkinnon aloittaneiden 75 374 opiskelijan äidinkieleksi oli tilastoitu suomi (ml. saame) 83,1 %, ruotsi 3,5 % ja muu äidinkieli 13,4 % (Vipunen). Osa S2/R2-tilastoiduista opiskelijoista suorittaa osa-alueen suomi/ruotsi äidinkielenä -oppimäärän mukaan.

Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä, ja opinnot kestävät tyypillisesti kolme lukuvuotta. Pakollisten S2/R2-opintojen laajuus on neljä osaamispistettä, ja tutkinnon perusteissa on valinnaisia opintoja kolmen osaamispisteen verran; koulutuksen järjestäjät voivat lisäksi laatia omia valinnaisia opintojaan. Perustutkinnon perusteissa S2/R2-opinnot sijoittuvat viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osaan, jossa on lisäksi muita opintoja, kuten kieliä ja digitaitoja. Osa-alueen (vrt. oppiaineen) nimi on "viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi/ruotsi toisena kielenä" (§ 2–4, VNA 673/2017).

Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot on perustutkinto-opiskelua tukevaa opiskelua, joka voi olla esimerkiksi S2/R2-opintoja. Näitä opintoja voi opiskella esimerkiksi maahanmuuttajataustainen perustutkinto-opiskelija, joka tarvitsee lisää S2/R2-opetusta suoriutuakseen opinnoistaan. Opinnot tukevat perustutkinnon suorittamista, eikä niistä saa osaamispisteitä.

Ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa eli VALMAssa (60 osaamispistettä) opiskelee esimerkiksi maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita kotouttamiskoulutuksen ja perustutkinto-opintojen nivelvaiheessa. Opintojen tavoite on kartuttaa opiskeluvalmiuksia, kuten suomen/ruotsin kielen taitoa, tutustua ammattialoihin ja siirtyä opiskelemaan ammatillista perustutkintoa. Koulutuksen järjestäjillä on esimerkiksi maahanmuuttajaryhmiä, jotka opiskelevat runsaasti suomea/ruotsia toisena kielenä. VALMAN kieliopinnoille on säädetty koulutuksen perusteet, mutta opintojen keskinäisestä mitoituksesta eli siitä, kuinka paljon suomea/ruotsia koulutukseen sisältyy, päättää koulutuksen järjestäjä opiskelijan yksilöllisen tarpeen mukaan.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen eli TELMAN (60 osaamispistettä) kohderyhmää ovat sairauden tai vamman vuoksi erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat. Tavoite on tukea opiskelijan itsenäistä elämää. Opinnot sisältävät *viestintä, vuorovaikutus ja kommunikaatio* -osa-alueen, jossa tavoitteena on opiskelijan edellytysten mukainen suomen tai ruotsin kielen käyttötaito. Samoin kuin VALMAssa, opinnot suunnitellaan opiskelijan tarpeen mukaan.

Ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto on tarkoitettu kokeneille ja usein perustutkinnon jo aiemmin suorittaneille ammattilaisille, jotka syventävät tai laajentavat osaamistaan ammattialallaan (§ 5, L 531/2017). Tutkintoihin ei sisälly yhteisiä tutkinnon osia, kuten viestintä- ja vuorovaikutusosaamista, mutta suomea/ruotsia toisena kielenä voi opiskella erillisinä valinnaisina tutkinnon osina, mikäli oppilaitos tarjoaa siihen mahdollisuuden.

Koulujen monet kielet ja uskonnot -hankkeen kyselyyn vastanneista oppilaitoksista (n=24) 20:ssä annettiin ammatillista perustutkintokoulutusta, 20:ssä ammatti- ja/tai erikoisammattitutkintokoulutusta, 10:ssä VALMA- tai TELMA-koulutusta ja 9:ssä muuta tutkintoon johtamatonta S2/R2-koulutusta, kuten erillisiä kielikursseja. Lisäksi viidessä järjestettiin kotoutumiskoulutusta. Opiskeluvalmiuksia tukevana opintoina kielikoulutusta järjesti 47 % perustutkintokoulutusta tarjoavista oppilaitoksista. Osa oppilaitoksista pilotoi opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja; osa suunnitteli niitä ja aikoi aloittaa toteutuksen elokuussa 2018.

Opintoja toteutetaan hajanaisesti

Koulujen monet kielet ja uskonnot -kartoituksen mukaan perustutkinto-opiskelijoille tarjottiin *viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi/ruotsi toisena kielenä* -osa-alueen opetusta, mutta vain 20 %:ssa kyselyyn vastanneista oppilaitoksista oli erillisiä S2/R2-opetusryhmiä. Useimmiten perustutkinto-opiskelijat suorittanevat S2/R2-opintojaan äidinkielen ryhmissä. Opetusta järjestetään myös esimerkiksi pajamallisesti tai verkossa.

VALMA/TELMA-koulutuksissa tarjottiin S2/R2-opetusta erillisissä S2/R2-ryhmissä huomattavasti enemmän kuin perustutkinnoissa. Tämä selittynee sillä, että VALMA-ryhmiä perustetaan tyypillisesti juuri maahanmuuttajille, jotka valmentautuvat erityisesti suomen/ruotsin kielessä pärjätäkseen perustutkinto-opinnoissa. S2/R2-opetusryhmien tyypillinen koko VALMA/TELMA-koulutuksissa vaihteli kyselyhetkellä 15:stä opiskelijasta 20:een opiskelijaan.

Kyselyn mukaan noin puolet vastanneista ammattioppilaitoksista ei tarjonnut pakollisten S2/R2-opintojen lisäksi minkäänlaista S2/R2-opetusta tai -tukea muiden yhteisten tai ammatillisten tutkinnon osien opetuksessa, näytöissä tai työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa. Opiskelijoiden oletettiin siis pääosin selviävän opinnoista opetuskielellä. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa voidaan tarjota valinnaisia S2/R2-opintoja. Valtaosa vastanneista oppilaitoksista ei tätä mahdollisuutta kyselyhetkellä kuitenkaan tarjonnut.

Perustutkinnon perusteiden mukaan yhteisten tutkinnon osien *viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä* -osa-alueen voi suorittaa myös opiskelijan omalla äidinkielellä, jos koulutuksen järjestäjä tarjoaa mahdollisuuden siihen. Tämän mahdollisuuden oli tarjonnut kaksi oppilaitosta, mutta kuvauksia oman äidinkielen opinnoista ei saatu lainkaan. Voikin arvella, että oman äidinkielen osaamista on tunnustettu tutkintoon esimerkiksi ulkomaisen todistuksen perusteella, jolloin varsinaista oman äidinkielen opetusta ei ole tarjottu.

S2/R2-ohjauksen ja -opetuksen viikkotuntimääriä vastaajat eivät ilmoittaneet, sillä yhteisiä tutkinnon osia opiskeltiin jaksoittain, ei viikoittain, ja koska lähiopetustuntimäärästä osaamispistettä kohden ei säännellä. Kelpoisten S2/R2-opettajien (§ 14, VNA 986/1998) saatavuus on kyselyn vastausten perusteella hyvä koko maassa: kaikki kyselyyn vastanneissa ammatillisissa oppilaitoksissa työskentelevät suomi/ruotsi toisena kielenä -opettajat olivat kelpoisia.

Koulutuksen järjestäjä saa itse kohdentaa resurssejaan (kuten lähiopetusta) ja vastaa siitä, että koulutuksesta valmistuu tutkinnon perusteiden vaatimukset täyttäviä ammattilaisia. Olisi kuitenkin tärkeää, että oppilaitoksissa seurattaisiin toteutuneita opetustuntimääriä ja resursointea myös numeerisesti, sillä tieto on koulutuksellisen tasa-arvon näkökulmasta tärkeä. Koulutukseen hakeutuvien opiskelijoiden täytyisi pystyä vertailemaan eri koulutuksen järjestäjien opetustarjontaa.

Suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta tarvitaan enemmän

Kyselyssä selvisi, että S2/R2-opetukseen osallistuvien ja kielitukea saavien opiskelijoiden määrä oli huomattavasti suurempi Etelä-, Lounais-, Länsi- ja Sisä-Suomessa kuin Pohjois-Suomessa ja Lapissa. Etelä-Suomessa S2/R2-opiskelijoiden lukumäärä yhtä opettajaa kohden oli seitsenkertainen Lappiin verrattuna. Kaikki vastaajat arvioivat, että S2/R2-opiskelijoiden lukumäärä sekä S2/R2-tuen tarve joko kasvaa tai pysyy samana seuraavan viiden vuoden aikana.

Ammatillisesta koulutuksesta on poistettu hakuvaiheen kielitaitotason minimivaatimus, ja koulutuksen järjestäjät voivat päättää itse siitä, millaisella kielitaidon tasolla mitäkin tutkintoa voi alkaa opiskella. Tässä harkinnassa huomioidaan esimerkiksi se, millaista kielitukea pystytään oppilaitoksessa järjestämään, kuten opiskeluvaiheeseen tukevia opintoja ja S2/R2-opettajan tukea ammatillisiin ja yhteisiin tutkinnon osiin. Koulutuksen järjestäjä voi evätä opiskelupaikan opiskelijan kielitaidon vuoksi, mutta ohjausvelvoitteen vuoksi opiskelija täytyy silloin ohjata esimerkiksi toiseen koulutukseen tai muihin hänen opiskelupolkuun tukeviin palveluihin (42 §, L 531/2017).

Osa oppilaitoksista kertoo heränneensä S2/R2-opetuksen ja -tuen tarpeeseen ja kehittävänsä sitä tulevaisuudessa. Laadukas kielikoulutus edellyttääkin ennen kaikkea riittävien opetus- ja ohjausresurssien turvaamista, huolellisesti suunniteltuja ja toimivia rakenteita ja koko opetushenkilöstön kouluttamista. Esimerkiksi hankkeissa kehitetyt menetelmät sekä hyvät käytännöt eivät automaattisesti siirry oppilaitosten arkeen – varsinkaan silloin, kun hankkeissa ei työskentele opetus- ja ohjaushenkilöstöä.

Kehittämistyössä pitäisi lisäksi huomioida, että S2/R2-tuki ei voi olla ainoastaan muutamaa osaamispistettä opettavien S2/R2-opettajien harteilla. Kaksi- ja monikielisten opiskelijoiden S2/R2-tuesta ja kehittämisestä tulisi huolehtia myös muissa yhteisten ja ammatillisten tutkinnon osien opinnoissa riippumatta siitä, opiskellaanko työpaikalla vai oppilaitoksessa. Reformin myötä koulutusta pyritään siirtämään yhä enemmän työpaikoille, ja tämä asettaa haasteita maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ohjaamiselle. Koko opetus- ja ohjaushenkilöstön tulisi opettaa ja ohjata kielitietoisesti, jotta ohjaus tukisi kielitaidon kehitystä (Arola & Seppä 2018 (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/kielitietoisella-ohjauksella-vauhtia-ammattikielen-oppimiseen>)).

Työpaikkaohjaajien ja ammatinopettajien kielitietoinenkaan opetus ei kuitenkaan korvaa säännöllistä, kasvokkaista suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta.

Kieliopetuksen resursoinnin keskiöön opiskelija, ei tutkinto

Valtion kotouttamisohjelmassa v. 2016–2019 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-179-1>)

asetetaan tavoitteeksi, että ammatillisia kielivalmiuksia alettaisiin kehittää jo kotoutumiskoulutusvaiheessa. Toinen ohjelman tavoite on, että kotoutumiskoulutuksesta siirryttäisiin joustavammin ja aikaisemmassa vaiheessa opiskelemaan ammatillisia tutkintoja. Huolta onkin herättänyt se, että varsinkaan aikuisen maahanmuuttajan suomen/ruotsin peruskielitaidon kehittymiselle ei ole välttämättä riittävästi mahdollisuuksia ja aikaa missään kohtaa koulutusjärjestelmäämme.

Ammatillisen koulutuksen opiskelunvalmiuksia tukevat opinnot voisivat olla tähän yksi työkalu. Koulutuksen järjestäjät saavat näiden opintojen järjestämiseen erillisrahoitusta, ja niitä voi opiskella joustavasti tutkinto-opiskelun ohella. Kielenopetuksen laadun takaamiseksi myös opiskelunvalmiuksia tukeville opinnoille olisi hyvä saada koulutuksen perusteet, ja kieliopintojen tulisi olla ammattitaitoisien, kelpoisen opettajan ohjaamia. Lähivuosina opintojen sisällöistä, tarjonnasta ja käytännöistä saadaan toivottavasti esimerkiksi koulutuksen arviointitutkimusten kautta tietoa.

Kaikki kielitaidon kehittymiseen tähtäävä opetus ja ohjaus tulisi järjestää opiskelijan kehittymisen ehdoilla. Ammatillisen kielitaidon kehittyminen vaatii perustutkinnoissa opetusta ja ohjausta, eikä sen saavuttamista voi ulkoistaa erilliseen kielikoulutusvaiheeseen, kuten kotoutumis- ja VALMA-koulutuksille, joissa tavoitteet ovat erilaiset kuin tutkintoon opiskeltaessa. Eri tutkinnoissa kielitaidoilla on eri tavalla tilaisuuksia kehittyä – esimerkiksi meluisassa metallityösalissa viestintää harjoitellaan väistämättä vähemmän kuin vaikkapa asiakaspalveluun keskittyvässä liiketalouden tutkinnossa. Kielitaidon karttumiseen itsestään ammattiin opiskelun sivutuotteena tai työpaikalla opiskellessa ei voi nojata.

Työelämään ja jatko-opintoihin sijoittumisen ja niissä menestymisen vuoksi monipuoliset kieli- ja viestintätaidot, kuten S2/R2-taidot, ovat tärkeitä. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arvioinnin mukaan jatko-opintoihin nähden riittämätön kielitaito on este jatko-opintoihin pääsyyn ja niissä menestymiseen ([Lepola 2017](https://karvi.fi/publication/ammattikorkeakoulujen-maahanmuuttajille-jarjestama-korkeakouluopintoihin-valmentava-koulutus-vuosina-2010-2017/) (<https://karvi.fi/publication/ammattikorkeakoulujen-maahanmuuttajille-jarjestama-korkeakouluopintoihin-valmentava-koulutus-vuosina-2010-2017/>)). Ammatillisen perustutkinnon perusteiden edellyttämä minimitaso kielitaito on kuitenkin varsin vaatimaton (ks. [T1-tason kriteerit, OPH 2018](https://www.opi.fi/raportit/2018/) (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3397336/reformi/tutkinnonosat/4201883>)).

Koulutuksen järjestäjä saa yhä suuremman osuuden rahoituksestaan (https://www.opi.fi/reformintuki/rahoitus_ja_tiedonkeruu) ns. vaikuttavuusrahoituksena, joka lasketaan sen perusteella, miten valmistuneet sijoittuvat työelämään ja jatko-opintoihin. S2/R2-taitoiset opiskelijat työllistyvät ja jatkavat opintojaan, ja siksi koulutuksen järjestäjien kannattaa panostaa S2/R2-opintoihin. Tarve kieli- ja viestintäopetukseen ja -tukeen tulee tästä taloudellisestakin näkökulmasta katsottuna siis ennen pitkää kasvamaan.

Monikielisyyteen ja koulutukselliseen tasa-arvoon tarvitaan tukea

Ammatillisessa koulutuksessa korostetaan opiskelijan aiemman osaamisen tunnistamista ja tunnustamista ja yksilöllisiä opintopolkuja, joilla opiskellaan "vain puuttuva osaaminen". Osaamista voi tunnustaa tutkintoon siitä riippumatta, missä ja miten sitä on hankittu, ja siksi myös informaalia oppimista arvostetaan. Menettelyn tarkoitus on vauhdittaa tutkintojen suorittamista. Koulutuksen järjestäjät saattavat kuitenkin uuden rahoitusmallin ja säästöpainneiden vuoksi valmistuttaa opiskelijoita heikoin taidoin, mikäli ne panostavat laadun sijaan valmistuvien tutkintojen määrään (ks. Leiding 2019).

Tällä hetkellä perustutkintojen *viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita ei voi opiskella ja suorittaa sekä suomella tai ruotsilla toisena kielenä että opiskelijan omalla äidinkielellä, vaan on valittava toinen. Valinnaisia opintoja sen sijaan ei ole rajoitettu suoritettavaksi yhdellä kielellä, mutta valinnaisten opintojen sisällöt ovat tietenkin erilaiset kuin pakollisten opintojen. Monikielisyyttä tämänhetkinen sääntely ei siis valitettavasti tue. Vaakakupissa painaa yhtäältä opiskelijan oman äidinkielen arvostaminen ja toisaalta menestyminen suomen- tai ruotsinkielisessä työelämässä ja jatko-opinnoissa, joissa juuri suomen/ruotsin kielen taidot ovat välttämättömät (Lepola 2017).

Monikielisyyttä sekä suomen/ruotsin osaamista tukisi sääntely, joka mahdollistaisi pakollisten osaamistavoitteiden opiskelemisen sekä omalla äidinkielellä että suomella tai ruotsilla toisena kielenä. Oman äidinkielen osaaminen ei saisi olla syy jättää suomen/ruotsin taidon kehittämistä pois. Opintoja suunniteltaessa pitäisi myös tässä lähteä opiskelijan edusta, eikä koulutuksen järjestäjän tavoitteesta tuottaa tutkintoja mahdollisimman vähäisin opinnoin, esimerkiksi ulkomaisesta todistuksesta kieliosaamista tunnustaen. Opiskelijan etu on harvoin valmistua mahdollisimman nopeasti vaan aidosti oppia työelämän, kansalaisena toimimisen ja jatko-opintojen kannalta riittävä kielitaito.

Koulujen monet kielet ja uskonnot -selvityksen verkkopohjainen kysely lähetettiin 173 ammatillisen oppilaitoksen rehtorille tai johtajalle huhtikuussa 2018, ja ammatillisen koulutuksen osalta vastausprosentti oli 14. Kun jatkossa halutaan saada luotettavaa tietoa siitä, millaisia opetuksen, ohjauksen ja opiskelemisen käytänteitä reformin mukaisessa ammatillisessa koulutuksessa toteutetaan, kyselyitä kannattaisi suunnata käytännön opetus- ja ohjaustyötä tekeville henkilöstölle. Opetus- ja ohjaushenkilöstöllä on nimittäin kulloisestakin resursoinnista, tilanteesta sekä opiskelijoiden tarpeista elettyyn arkeen perustuva käsitys.

Koska tutkinnot ovat henkilökohtaisia ja osaamisperusteisia, tällainen tutkimus tuottaisi tietoa siitä, miten S2/R2-opetusta oppilaitoksissa tosiasiallisesti resursoidaan ja toteutetaan. Tämä taas vahvistaisi läpinäkyvyyttä ja siten koulutuksen laatua ja koulutuksellista tasa-arvoa. Opiskelijoiden ja myös sidosryhmien, kuten opinto-ohjaajien, tulisi myös voida vertailla eri

koulutuksen järjestäjien opetustarjontaa. Yksilöllisten ratkaisujen ja henkilökohtaisten polkujen tulee johtaa tasalaatuiseen koulutukseen ja koulutukselliseen tasa-arvoon myös suomea/ruotsia toisena kielenä käyttävien oppijoiden kohdalla.

lina Grym toimi Koulujen monet kielet ja uskonnot -hankkeessa projektisuunnittelijana. Hän työskentelee suomen kielen ja kirjallisuuden opettajana vantaalaisessa yläkoulussa.

Penni Pietilä tutkii tekniikan alojen ammatillisen äidinkielen ja suomen kielen opiskelemista ja työskentelee tohtorikoulutettavana Helsingin yliopistolla. Hän on Äidinkielen opettajain liiton ammatillisen työryhmän jäsen.

Lähteet

Arola, T. & Seppä, M. (2019). Kielitietoisella ohjauksella vauhtia ammattikielen oppimiseen. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(1). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/kielitietoisella-ohjauksella-vauhtia-ammattikielen-oppimiseen> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/kielitietoisella-ohjauksella-vauhtia-ammattikielen-oppimiseen>).

VNA 986/1998 = Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986#L5P14> (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980986#L5P14>)

OPH 2018 = Eperusteet, Ammatillisen perustutkinnon perusteet, saatavilla: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/selaus/kooste/ammattilinenkoulutus?hakutyyppi=perusteet> (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/selaus/kooste/ammattilinenkoulutus?hakutyyppi=perusteet>).

L 531/2017 = Laki ammatillisesta koulutuksesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170531#Pidp446043696> (<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170531#Pidp446043696>)

Leiding, S. (2019). Kohti eettistä ammatillista koulutusta. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(1). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/kohti-eettista-ammattillista-koulutusta> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-helmikuu-2019/kohti-eettista-ammattillista-koulutusta>).

Leiding, S. & Pietilä, P. (2018). Opettaja on osaamisen portinvartija – virkavastuu korostuu amisreformissa. *Virke* 4/2018. Äidinkielen opettajain liitto ry.

Lepola, L. (2017). Ammattikorkeakoulujen maahanmuuttajille järjestämä korkeakouluopintoihin valmentava koulutus vuosina 2010–2017. Julkaisut 15: 2017, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Saatavilla verkossa: <https://karvi.fi/publication/ammattikorkeakoulujen-maahanmuuttajille-jarjestama-korkeakouluopintoihin-valmentava-koulutus-vuosina-2010-2017/> (<https://karvi.fi/publication/ammattikorkeakoulujen-maahanmuuttajille-jarjestama-korkeakouluopintoihin-valmentava-koulutus-vuosina-2010-2017/>).

Pehkonen, L. (2013). Saako työntekijäkansalaista sivistää. Teoksessa Brunila, K., Hakala, K., Lahelma, E. & Teittinen, A. (toim.), (2013). Ammatillinen koulutus ja yhteiskunnalliset eronteot. Gaudeamus: Helsinki.

Tainio, L. & Kallioniemi, A. (toim.) 2019. Koulujen monet kielet ja uskonnot. Selvitys vähemmistöäidinkielten ja -uskontojen sekä suomi ja ruotsi toisena kielenä opetuksen tilanteesta eri koulutusasteilla. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 11/2019. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161302/11-2019-KUSKI.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161302/11-2019-KUSKI.pdf?sequence=1&isAllowed=y>) [Luettu 11.3.2019]

Valtion kotouttamisohjelma 2016–2019 ja valtion periaatepäätös valtion kotouttamisohjelmasta. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 45. Saatavilla verkossa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-179-1> (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-179-1>).

VNA 673/2017 = Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170673> (<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170673>)

Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu: Ammatillisen koulutuksen uudet opiskelijat. Saantitapa: https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammatillinen%20koulutus%20-%20uudet%20opiskelijat%20-%20aikasarja.xlsb (https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammatillinen%20koulutus%20-%20uudet%20opiskelijat%20-%20aikasarja.xlsb) [Viitattu 4.4.2019.]

Artikkeliin viittaaminen

Grym, I. & Pietilä, P. (2019). Suomi ja ruotsi toisena kielenä -opinnot haastavat koulutuksellista tasa-arvoa ammatillisessa koulutuksessa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 10(3).
Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-huhtikuu-2019/suomi-ja-ruotsi-toisena-kielena-opinnot-haastavat-koulutuksellista-tasa-arvoa-ammattillisessa-koulutuksessa> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-huhtikuu-2019/suomi-ja-ruotsi-toisena-kielena-opinnot-haastavat-koulutuksellista-tasa-arvoa-ammattillisessa-koulutuksessa>)

